



Kansallinen Kokoomus rp

MAASEUTUOHJELMA

Hyväksytty maaseutuvaltuuskunnan kokouksessa 26.11.2010 ja puoluehallituksen kokouksessa 3.12.2010

Kokoomuksen tavoitteena on, että Suomessa työnteon kannustavuus, yrittäminen ja taloudellisen toimeliaisuuden lisääntyminen varmistavat hyvinvointiyhteiskunnan myös tulevaisuudessa väestön ikääntyessä. Tämä edellyttää työnteoa, aktiivista yrittäjähenkä ja menestyviä yrityksiä.

Kokoomuksen mielestä kotimaisen maa- ja metsätalouden sekä muiden maaseutuelinkeinojen toimintaedellytysten kehittäminen on tärkeää kansantaloudelle ja suomalaiselle yhteiskunnalle. Kansalaisille on taattava koko maassa tasa-arvoiset edellytykset hyvinvointiin sekä kotimaisen, turvallisen ja terveellisen elintarvikkeiden saatavuus on turvattava kaikissa olosuhteissa. Maa- ja metsätaloudella on keskeinen rooli maaseudun perusasutuksen sekä ympäristön monimuotoisuuden säilyttämisessä. Maakunta- ja yleiskaavoituksessa tulee turvata maatalouden toimintamahdollisuudet sekä maaseudulla asumisen ja yrittämisen edellytykset. Kiinteistövero- tai siihen rinnastettavia maksuja ei ole perusteltua ulottaa maa- ja metsätalousmaahan.

I MAATALOUS JA RUOKATURVA - SANOISTA TEKOIHIN

Kansalaisten jokapäiväiset kulutusvalinnat määrittävät maataloutemme tulevaisuutta. Maaseutuyrittäjien tarjoamat tuotteet ja palvelut muovautuvat kuluttajien valinnoilla. Avoimilla markkinoilla suomalaiset maaseutuelinkeinot ja elintarviketalous pärjäävät vain määrätietoisella panostuksella elintarvikkeiden ja palveluiden laatuun ja turvallisuuteen. Haluamme säilyttää kuluttajien luottamuksen kotimaiseen elintarvikeketjuun ja kotimaisen maataloustuotannon asemaan.

Maa- ja metsätalouden ja maaseudun kansalliset ja EU:n tuki- ja korvausjärjestelmät turvaavat maatalouden harjoittamisedellytykset koko EU:n alueella. Järjestelmät eivät saa asettaa tuottajia ja kuluttajia keskenään alueellisesti tai taloudellisesti eriarvoiseen asemaan.

EU:n maatalouspolitiikan uudistuksessa oltava aktiivinen

Suomen on toimittava EU:ssa aktiivisesti, jotta ilmastolliset ja tuotannolliset erityispiirteemme tulevat EU:n maatalouspolitiikan uudistuksessa (CAP-reformi) nykyistä paremmin huomioiduiksi. Maatalouden tukipolitiikan merkityksen vähentyessä tarvitsemme investointeja elintarviketalouden tutkimus- ja tuotekehitykseen sekä markkinointiin.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan keskeisenä tavoitteena on pitää maataloustuotteiden kuluttajahinnat kohtuullisina, lisätä maatalouden tuottavuutta, taata kohtuullinen elintaso maatalousväestölle, varmistaa elintarvikkeiden saatavuus sekä vakauttaa markkinat. EU:n maatalouspolitiikan uudistuksessa on päästävä Suomen osalta eroon tilapäis- ja väliaikaisratkaisuihin sekä viljelijöitä eriarvoisesti kohtelevista järjestelmistä. Tämä on tärkeä osaedellytys myös maataloustulon kääntämiseksi pysyvään kasvuun.

Tempoileva tukipolitiikka estää terveen yritystoiminnan ja ympäristön kannalta kestävän maatalouden kehittämisen, kun maatalousyrittämiseen liittyvät elementit vaihtuvat EU:n tasolla tehtävien maatalouspäästösten mukaan. Tukipolitiikkaa yksinkertaistamalla ja järjeistämällä vahvistetaan kilpailukykyä ja huolehditaan työpaikoista.

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka on suhteutettava eurooppalaisen maatalouden todellisuuteen. Euroopan tuotanto-olosuhteiltaan heikompia alueita varten tarvitaan omia tukitoimenpiteitä, jotka turvaavat yrittäjyyteen pohjautuvan maataloustuotannon jatkuvuuden. Maatalouden tukijärjestelmän on kannustettava laadukkaaseen tuotantoon.

Pelloilta pöytään

Maatalouspolitiikan tehtävänä on luoda edellytykset korkealaatuisten maataloustuotteiden tuotannolle ja vastata kuluttajien tarpeisiin. Koska maataloustuotteiden myynnistä saatavat tulot kattavat usein vain osan tuotantokustannuksista, keskeisten maataloustuotteiden tuotanto ilman yhteiskunnan tukea ei ole mahdollista Suomessa, eikä nykyisessä laajuudessa myöskään muissa EU-maissa. Vain lisäarvoa tuottava ja taloudellisesti kannattava elinkeinotoiminta voi menestyä ja kehittyä. Elintarvikesektorin tukiriippuvuutta voidaan vähentää kilpailukykyä vahvistamalla. Elintarvikeketjussa syntyvän lisäarvon oikeudenmukaiseen jakautumiseen ketjun eri osien kesken pitää kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Suomalaisiin elintarvikkeisiin liitetyt mielikuvat puhtaudesta, turvallisuudesta, terveellisyydestä, eläinten hyvästä hoidosta sekä ympäristöystävällisyydestä on saatava juhlapuheista käytännön tekojen tasolle koko elintarvikeketjun kattavalla yhteistyöllä. Erytystä painoarvoa tarvitaan bioteknisen kehityksen mahdollistamille uusille tuotantotavoille. Kasvinjalostuksessa on panostettava voimakkaasti entistä tuottavampien ja kestävämpien kotimaisten lajikkeiden luomiseen. Samaan aikaan luonnonmukaista viljelyä ja siihen liittyvää jatkojalostusta on edistettävä kaikkialla maassa. Myös luomutuotteiden markkinoille pääsyä tulee helpottaa ja markkinaosuutta määrätietoisesti kasvattaa. Uusia teknologioita ruuan, energian ja rehujen tuotantoon sekä eläinten hyvinvointiin on tutkittava ja kehitettävä.

Tuotantoeläinten hyvinvointi on keskeistä eettiselle elintarviketuotannolle. Tuotantoeläinten hyvinvointia voidaan edistää neuvonnalla ja ohjeistuksella sekä investointituilla. Hallinnon ja säädösten pitää tukea viljelijöitä kotieläinten hyvinvoinnin parantamisessa.

Kilpailulainsäädännöllä ja sen tulkinnoilla ei saa asettaa keinotekoisia esteitä elintarvikesektorin toiminnalle. Alan tutkimukseen, tuotekehitykseen ja kansainväliseen markkinointiin on panostettava rohkeasti ja ennakkoluulottomasti. Pieniä – useimmiten maatilojen yhteydessä toimivia – elintarvikeyrityksiä pitää tukea lainsäädäntöä ja hygieniamääräyksiä keventämällä, elintarvikkeiden laadusta ja turvallisuudesta tietenkään tinkimättä. Suomeen tuotavalle ruualle on oltava samat kriteerit kuin täällä valmistetulle ja kasvatetulle.

Maa- ja elintarviketaloutemme tulevaisuus näyttää viime aikoja valoisammalta. Epävarmuutta kansainvälisille markkinoille tuovat suuret maailmanlaajuiset muutostekijät, kuten väestönkasvu sekä ilmastonmuutos, voivat aiheuttamistaan globaaleista ongelmista huolimatta antaa suomalaiselle maataloustuotannolle uusia mahdollisuuksia. Suuriin mullistuksiin, kuten ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, pitää varautua tutkimuksen ja tuotekehityksen keinoin.

Maataloustuotteiden hinnat määräytyvät yhä enemmän kansainvälisillä markkinoilla. Kysynnän jatkuva kasvu sekä eri syistä tapahtuvat tarjonnan muutokset ovat lisänneet maataloustuotteiden hintavaihtelua merkittävästi. Markkinariskien hallinta edellyttää sekä julkisen vallan toimenpiteitä että vahvempaa osaamista, laadukkaampaa markkinainformaatiota sekä parempaa läpinäkyvyyttä koko elintarvikeketjulta.

Huoltovarmuudesta on huolehdittava. Kansallisella tasolla väestön elinmahdollisuudet ja toimintakyky sekä yhteiskunnan toimivuus pitää taata poikkeusoloissa. Suomalaisen elintarvikehuoltovarmuuden perustana ovat kotimainen alkutuotanto ja elintarviketeollisuus sekä eräiden tuotteiden huoltovarmuusvarastot. Pienten ja keskisuurten yritysten toimintakyvyn säilyttäminen on alueiden hyvinvoinnin kannalta tärkeää. Huoltovarmuuden kannalta erikoiskasvien viljely- ja tuotantomahdollisuudet maassamme turvataan kansallisin toimin ja tehokkaalla edunvalvonnalla EU:ssa. Valkuaisomavaraisuutta on lisättävä.

Byrokratiaa selkeytettävä ja verotusta uudistettava

Verotuksellisia esteitä tilojen ja maatalousyritysten kasvulle sekä yritystoiminnan aloittamiselle, jatkumiselle ja monipuolistumiselle on purettava. Lähivuosien aikana kymmenet tuhannet yritykset ja maatilat tulevat sukupolven- tai omistajanvaihdoistilanteeseen. Verotusjärjestelmän on tuettava ja kannustettava toiminnan jatkamiseen.

Maatalouspolitiikan ja sen tukijärjestelmien yksinkertaistaminen vapauttaa maatalousyrittäjät tuotannolliseen toimintaan. Maatilojen menestysedellytyksiä on parannettava panostamalla viljelijöiden yrittäjäosaamiseen, uuden teknologian hyödyntämiseen ja toiminnan sujuvoittamiseen. Byrokratiaa ja hintojen vääristymistä voidaan vähentää painottamalla investointien tukemisessa nykyistä enemmän lainojen korkotukea suorien investointitukien asemesta. Suomen on ryhdyttävä EU-tasolla neuvottelemaan valvontajärjestelmän oikeudenmukaistamisesta ja pinta-ala yms. mittauksien järjeistämistä.

Monipuolinen tilarakenne ja modernit tuotantotavat takaavat sen, että yksikkökustannukset pysyvät kurissa ja viljelijä saa riittävän ansion työstään. Maatalous on normaalia yritystoimintaa, mikä edellyttää tuottajilta kykyä investointihankkeiden realistiseen etukäteissuunnitteluun. Pääomia sitovana elinkeinona maatalous tarvitsee investointeihin julkista rahoitustukea ja pitkäjänteistä maatalouspolitiikkaa.

II METSIEN KÄYTTÖ ILMASTOYSTÄVÄLLISEN YHTEISKUNNAN PERUSTANA

Metsävarojen kestäväällä käytöllä rakennetaan Suomesta ilmastoystävällinen yhteiskunta. Metsien aktiivinen käyttö on keskeinen osa Kokoomuksen peräänkuuluttamaa ympäristöfiksua ja vastuullista markkinataloutta.

Metsätalouden nousu elinkeinona koko Euroopassa on Suomen etu. EU on arvioimassa tarvetta yhteiselle metsäpolitiikalle. Kokoomus peräänkuuluttaa metsien roolia sekä uusiutuvan raaka-aineen lähteenä että monimuotoisuuden turvaajana. Isoista metsäpolitiikan linjoista on voitava päättää kansallisesti, mutta samalla tulee avoimesti pohtia unionin metsäpäätoksenteon tulevaisuutta.

Kokoomuksen tavoitteena on metsien monipuolinen täyskäyttö, jossa jokainen metsäkuvio on metsänomistajan tietoisesti päättämässä käytössä, puuntuotannosta monimuotoisuuden turvaamiseen.

Kokoomus haluaa metsäpolitiikan olevan kannustavaa ja metsätalouden kannattavaa. Metsälainsäädännöllä luodaan metsätalousyrittäjille mahdollisuudet omien tavoitteidensa mukaiseen metsien käyttöön.

Kokoomus haluaa muun muassa verotusta kehittämällä vauhdittaa maa- ja metsätalouden sukupolvenvaihdoksia. Oleellista on metsätalouden mieltäminen elinkeinoksi. Metsätilojen rakennetta voidaan kehittää vaikkapa yhteismetsien hallintoa keventämällä ja tilusjärjestelyihin kannustamalla.

Metsäalan, rakentamisen ja puunkäytön koulutuksen ja tutkimuksen korkea laatu on turvattava. Alan koulutusmäärät on mitoitettava työelämän todellisia tarpeita vastaaviksi.

Puumarkkinoiden toimivuutta pystytään parantamaan

Rakennemuutoksen jäljiltä Suomessa toimii laaja ja tehokas metsäteollisuus. Tulevaisuus tuo puun energiakäytölle lisää uusia mahdollisuuksia. Kaikelle kotimaiselle puulle on tulevaisuudessa kysyntää. Puumarkkinoiden toimivuus mahdollistaa koko metsäalan kehittämisen. Kilpailu puumarkkinoilla hyödyttää kaikkia.

Puumarkkinoille tarvitaan uusia, markkinoiden luottamusta ylläpitäviä toimintatapoja. Sähköisen puumarkkinapaikan käyttöönotto tuo puumarkkinoille läpinäkyvyyttä sekä uusia puun myyjiä. Aiempaa markkinatietoisemmat metsänomistajat tarvitsevat ajantasaista tietoa lopputuotemarkkinoista sekä metsäteollisuudesta. Metsäteollisuudella puolestaan on oltava tarkempaa tietoa ja varmuutta myynnissä olevasta puusta. Metsänomistajien luottamus metsäalan neuvontaorganisaatioihin on tärkeää. Metsäkeskuksen hallussa olevaa metsävaratietoa tulee käyttää metsien aktiivisen ja monipuolisen käytön edistämiseksi. Metsänomistajien omaisuustietoa käsitellään ja luovutetaan metsänomistajien luvalla. Metsänomistajien mahdollisuus saada tavoitteidensa mukaista neuvontaa parantaa myös puumarkkinoiden toimintaa.

Hyvin hoidetut metsät mahdollistavat vihreän kasvun

Uusiutuva energia sekä puurakentaminen lisäävät puun käyttömahdollisuuksia. Puuta voidaan käyttää älykkäistä pakkauksista, energiaan ja rakentamisen ratkaisuihin. Tulevaisuudessa voimme olla merkittävä metsäteollisten palvelukokonaisuuksien viejämaa. Suomen on oltava houkutteleva paikka metsäteollisuudelle.

Puun käytölle on luotava Suomessa Euroopan edistyksellisimmät rakentamismääräykset. Alan merkitys työllistäjänä etenkin maaseudulla on merkittävä, tuotteet ovat kierrätettäviä ja hiiltä pitkäaikaisesti sitovia ja tuotantoprosessit ovat ympäristöystävällisiä. Kotimaisen puun käyttöä etenkin julkisessa ja kerrosrakentamisessa on lisättävä.

Kansallisen metsäohjelman rahoitus on turvattava, sillä kestävä metsätalouden rahoitukseen tehdyt investoinnit palautuvat yhteiskunnalle moninkertaisina takaisin. Yhteiskunnan kannattaa huolehtia metsätalouden harjoittamisen pitkäjänteisyydestä sekä ilmastotavoitteiden saavuttamisesta osarahoittamalla metsänhoitotöitä ohjelman mukaisesti. Metsät ovat keskeinen osa suomalaista kulttuuria. Jokamiehen oikeuden vastuullisen käytön ansiosta metsämme ovat avoinna kaikille virkistykseen, marjastukseen ja sienestykseen. Suuri osa kansalaisista liikkuu mielellään hyvin hoidetuissa metsissä ja metsät palvelevat myös virkistyskäytössä. Monimuotoisuutta edistetään Kokoomuksen periaatteiden mukaisesti yksilön vapautta ja vastuuta korostaen vapaaehtoisuuteen perustuvilla toimilla ja olemassa olevien kattavien luonnonsuojelualueiden laatua kehittämällä. Metsien suojelun kustannukset eivät kuulu ainoastaan metsänomistajien harteille.

Hoidetut luonnoneläinkannat osa maaseutua

Kokoomuksen mielestä hirvikantojen suuruutta pitää tarkastella huomioimalla kestävä kehitys sekä hirvieläinten liikenteelle ja metsänhoidolle aiheuttamat vahingot. Suurpedot, kuten karhu, susi ja ilves kuuluvat suomalaiseen luontoon, kantoja hoitamalla huolehditaan ihmisten ja petoeläinten yhteiselosta. Asuttuun ympäristöön petoeläimet sopivat huonosti ja maaseudulla petoeläinkannat eivät saa vaarantaa elinkeinojen harjoittamista tai turvallista koulutietä. Metsästysasetuksen sallimia pyyntilupia on myönnettävä oikea-aikaisesti ja tarpeen mukaan. Suurpetokantojamme on pystyttävä hoitamaan kansallisten tavoitteiden mukaisesti. Luonnonolosuhteiden muuttumisen seurauksena lajien luontodirektiivin luokittelua on tarvittaessa voitava muuttaa.

III MONIMUOTOINEN MAASEUTUYRITTÄJYYS ELÄVÖITTÄÄ MAASEUDUN

Maailma ja Suomi kohtaavat lukuisia uusia, ihmisten terveyteen ja maatalouden tuottavuuteen vaikuttavia haasteita. Näitä ovat esimerkiksi ruuan turvallisuuteen, kestävään energiantuotantoon, maaperän ja maiseman suojeluun, vesien saastumiseen, ilmastonmuutokseen sekä haja-asutusalueiden taloudelliseen kasvuun liittyvät kysymykset.

Maaseudun kehitystyö on monialaista toimintaa, jossa tavoitteena on ihmisten hyvinvointi ja myönteinen väestökehitys. Maaseutu on erilaisten olosuhteiden kokonaisuus kaupunkien läheisistä alueista ydinmaaseutuun sekä harvaan asuttuihin alueisiin. Syrjäisten alueiden menettäessä väestöä, hyvinvoivien maaseutualueiden määrä kasvaa keskusten ympärillä sekä aktiivista kehitystyötä tekevissä kauempana sijaitsevilla kylillä.

Maaseudun voimien kokoaminen - ideoita ja innovointia

Maaseudulla kaivataan yhä enemmän toimijoiden ja osaamisen organisoitumista, kyläyhdistyksiä ja -seuroja, kuntien seutuyhteistyötä sekä paikallisia toimintaryhmiä. Elävä ja toimiva maaseutu tarvitsee myös hyvät tie- ja tietoliikenneyhteydet. Kaavoituksella voidaan lisätä maaseudun houkuttelevuutta.

Elinvoimainen maaseutu tarvitsee kannusteita innovaatioihin. Osa elinkeinoista voidaan rakentaa perinteisten vahvuuksien eli puun, veden, peltojen ja maatilojen varaan. Hyvin monet etätyöksi soveltuvat tietotyötehtävät, bioenergian tuottaminen, puutuoteala kokonaisuudessaan, elintarvikealan pk-yritysten, erityyppistä palvelua tarjoavien matkailuyritysten verkko voi edelleen tihentyä. Monet nykyisistä yrityksistä voivat vahvistaa toimintaansa. Lisäksi palvelut ja kulttuuri tarjoavat uudentyyppejä, haastavia tehtäviä maaseudulle.

Biotalous – lähitulevaisuuden suuri mahdollisuus

Suomella on mahdollisuus nousta biotalouden edelläkävijäksi runsaiden uusiutuvien luonnonvarojemme ansiosta. Luonnonvarojen kestävä käyttö ympäristöä ja luonnon monimuotoisuutta vaalien avaa uusia taloudellisia mahdollisuuksia niin kotimaassa kuin kansainvälisesti.

Uusiutuvan energian osuuden nostaminen 38 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä luo työtä maaseudulle ympäri Suomen. Kokoomus haluaa varmistaa, että ratkaisut mm. metsäenergian, tuulivoiman ja biokaasun edistämiseksi toteutuvat, toki ohjauskeinojen kustannustehokkuutta unohtamatta. Hajautetun energiantuotannon edistämiseksi tarvitaan panostuksia myös sähköverkon älykkyyden lisäämiseen. Hajautetun energiantuotannon pitää olla kannattavaa myös energian tuottajalle.

Uusiutuvan energian tuotannon lisääntyminen on hoidettava siten, että puubiomassan aiempaa tarkempi korjuu ei johda metsien ravinnetaseen köyhtymiseen tai ilmastopäästöjen hallitsemattomaan kasvuun. Puun energiakäyttö on toteutettava kestävän metsänhoidon kriteerien mukaisesti. Tuulivoiman sijoittelu arvokkaisiin kulttuurimaisemiin vaikuttaa luonnon virkistyskäyttöön sekä matkailupalveluihin ja on siten tehtävä huolella.

Suomen peltopintalasta on mahdollista irrottaa osa energia- tai muiden uusiutuvien raaka-aineiden tuotantoon. Maatalouden energiantuotannossa huomiota on kiinnitettävä myös sellaisten raaka-aineiden sivuvirtoihin, jotka eivät enää sovellu elintarvikeketjun hyödynnettäviksi.

Vesien suojelussa pitää keskittyä eniten kuormitusta tuottaville alueille. Erilaisissa vesiensuojeluhankkeissa havaittuja parhaita käytäntöjä on levitettävä ja hyödynnettävä tehokkaasti.

Maatalouden ilmastokuormituksen vähentämisessä tarvitaan tutkimustietoa, jotta päästövähennykset saadaan aikaan mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Kunnallinen, seudullinen ja alueellinen yhteistyö

Kokoomuksen mielestä kaupunki- ja maaseutualueet eivät ole toisilleen vastakkaisia. Erilaiset alueet tarvitaan keskinäiseen tasa-arvoiseen ja molempia hyödyttävään vuorovaikutukseen. Alue- ja osaamiskeskusohjelmat, kuntien ja kylien välinen yhteistyö sekä toimintaryhmätyö edistävät kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusta.

Peruspalveluiden on oltava kaikkien saatavilla ympäri Suomen. Harvaan asutut alueet ja laajentuvat kunnat tarvitsevat palveluita tarjoavia keskuksia. Kokoomus haluaa edistää sekä kaupunkien läheisen maaseudun, ydinmaaseudun että harvaan asutun maaseudun elinvoimaa niin, että koko Suomessa on tasa-arvoiset edellytykset hyvinvointiin.

Maaseudun kehitystyö on hyötynyt ja hyötyy myös jatkossa EU:n ohjelma- ja hankemahdollisuuksista. Tarpeiden, toiveiden ja tavoitteiden noustessa alueilta ja niillä toimivista yrityksistä saavutetaan maakuntatasolla paras mahdollinen menestys.

Maaseutuyrittäjien työhyvinvointi

Hyvinvoivat tuotantoeläimet ja työssään jaksavat tuottajat muodostavat perustan kannattavalle ja kestäväälle kotieläintaloudelle. Tuottajien jaksaminen edellyttää toimivia lomitusrjestelmiä sekä investointeihin liittyvää neuvontaa.

Maatilojen suurentuessa ja yritystoiminnan monipuolistuessa on yrittäjän oma osaaminen, osaavan työvoiman saatavuus sekä perheviljelijöiden toimiva lomitusrjestelmä tärkeää yrittäjän, perheen ja yrityksen haavoittuvuuden estämiseksi.

Oikein kohdennetulla työterveyshuollolla voidaan ehkäistä työperäisiä sairauksia, tapaturmia ja mielenterveysongelmia. Työssä jaksamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Myös työkykyä ylläpitävän toiminnan ja jaksamisen tukemisen on tavoitettava koko viljelijäväestö.

Työtä ja toimeentuloa

Sujuvien sähköisten palveluiden saatavuus tukee maaseudun elinvoimaisuutta, kun esimerkiksi etätyömahdollisuudet paranevat. Etätyön lisääntyminen vähentää työmatkaliikennettä, lisää työn

tuottavuutta, inhimillistä työoloja ja mahdollistaa asumisen halutussa paikassa. Etätöiden tekemisen ja teettämisen pelisääntöjen laatiminen ja kehittäminen on keskeinen ehto etätöiden lisääntymiselle. Osa-aikainen viljely, jonka merkitys viljelijän tulonmuodostuksessa on tärkeä, on käytännön ratkaisu yhä useamman maatalan toiminnan jatkuvuudelle. Osa-aikaviljelyä, jossa maaseutuyrittäjällä on useita tulonlähteitä, on myös tulevaisuudessa tuettava tasavertaisesti muiden maatalayritysten kanssa.

Avohoito, vanhusten auttaminen ja lasten hoitaminen kotona tuovat valinnanvapautta myös maaseudulle. Vanhuksia ja vammaisia kotona hoitavia omaisia on tuettava. Maaseudun yrityksiä on kannustettava ja otettava mukaan täydentämään julkista palvelutuotantoa esimerkiksi sosiaali- ja terveysaloilla sekä teknisissä ja vapaa-ajan palveluissa. Maaseudun voimien yhteen kokoamisella on erityistä tarvetta syrjäisillä, muuttotappiosta kärsivillä seuduilla. Asutuksen harventuessa, palvelujen ja naapuriavun hupetessa, poliklinikkapäivystysten etäännyessä ja poliisipartioinnin satunnaisuuden vuoksi nousee elämisen turvallisuus näillä alueilla tärkeäksi kysymykseksi.

Suomi on lukuisten kulttuuriin perustuvien kesätapahtumien maa. Kulttuuri on myös yhä enemmän työn ja toimeentulon lähde. Pysyvien asukkaiden ja vapaa-ajan asujien yhteistyöllä moni hiljainen paikkakunta voi saada eloa elämään. Monipuolinen maaseutu- ja talonpoikaiskulttuuri on olennainen osa kansallista kulttuuriamme, sekä yhä elävä osa maaseudun harrastustoimintaa.

Kulttuurin mahdollisuudet maaseutumatkailussa on jo oivallettu. Ruoka- ja majoitus-palvelut, luonto- ja elämysmatkailu ja matkamuistojen valmistus edellyttävät markkinoinnin, suunnittelun ja verkottumisen osaamista. Vahva kulttuuriperintö on jatkossakin suomalaisten henkisen jaksamisen tae ja identiteetin turva.